

UNIVERSITI SAINS MALAYSIA
Peperiksaan Semester Pertama
Sidang Akademik 1987/88

EBB 311 - METALURGI II

Tarikh: 31 Oktober 1987

Masa: 9.00 pagi - 12.00 tengahari
(3 jam)

ARAHAN KEPADA CALON

1. Sila pastikan bahawa kertas peperiksaan ini mengandungi LIMA (5) mukasurat bercetak sebelum anda memulakan peperiksaan ini.
2. Jawab mana-mana LIMA (5) soalan.
3. Sifat-sifat setiap unsur diberikan dalam Appendix A.
4. Semua soalan MESTILAH dijawab di dalam Bahasa Malaysia.

1. i) Takrifkan perkara berikut:

- (a) Keseimbangan kimia
- (b) Tegasan penguraian
- (c) Muatan haba
- (d) Prinsip Avogadro

(20 markah)

ii) Suatu arangbatu dianalisisakan seperti berikut:

	Peratus		Peratus
C	67.5	N	1.0
H	4.9	H ₂ O	2.8
O	9.3	Abu	14.5

Apabila dibakar dalam suatu relau, gas serombong telah dianalisa dan didapati mengandungi 11.5% CO₂, analisa kering. Abu (ashes) dari relau membawa 18% karbon tak terbakar. Suhu udara ialah 20° C, bacaan barometer ialah 765 mm dan udaranya tepu dengan wap air.

Tentukan:

- (a) m³ udara, kering, secara teori diperlukan per kilogram arangbatu, diukur pada keadaan piawai.
- (b) Peratus udara lebihan yang digunakan .
- (c) m³ udara sebenarnya digunakan di bawah keadaan-keadaan yang diberikan.
- (d) Dalam membuat analisa kering gas serombong, berapa gramkah wap yang disingkir keluar per meter padu daripada gas serombong basah, diukur pada keadaan-keadaan piawai.

Nota: Tekanan wap tepu bagi air pada suhu 20° C ialah 17.5 mm Hg.

(80 markah)

2. (a) Dengan bantuan gambarajah, terangkan pembinaan dan operasi satu relau bagas moden. (50 markah)
- (b) Bincangkan tindakbalas yang penting yang berlaku dalam relau bagas. (50 markah)
3. (a) Terangkan jenis-jenis operasi pemanggangan yang berbeza-beza. (50 markah)
- (b) Bincangkan peleburan dan penapisan timah daripada bijih kasiterit. (50 markah)
4. (a) Terangkan pengekstrakan emas dengan proses karbon dalam pulpa. (50 markah)
- (b) Tuliskan nota-nota ringkas bagi perkara-perkara berikut:
- i) Penurunan terus bagi besi
  - ii) Proses penukaran L-D.
  - iii) Pengekstrakan dan penapisan aluminum. (50 markah)

5. Bahan-bahan berikut adalah didapati untuk peleburan dalam relau reverberatori (penggemaan):

A. Bijih dipanggang (%)	B. Bijih Mentah (%)	C. Fluks, Bijih besi (%)	D. Batukapur (%)
Cu ₂ S 14	Cu FeS ₂ 30	Fe ₂ O ₃ 80	CaCO ₃ 80
FeS 10	FeS ₂ 20	SiO ₂ 12	MgCO ₃ 15
Fe ₂ O ₃ 31	SiO ₂ 50	Al ₂ O ₃ 3	Fe ₂ O ₃ 3
SiO ₂ 36		CaCO ₃ 5	SiO ₂ 2
Al ₂ O ₃ 9			

Relau dibakar dengan arangbatu berserbuk dan akan memerlukan 13 bahagian arangbatu per 100 bahagian cas. Arangbatu mengandungi 15% abu, dan abu adalah 90% SiO₂ dan 10% FeO. Andaikan bahawa setengah daripada abunya jatuh ke dalam cas, dan bakinya dikeluarkan dalam apungan di dalam gas-gas.

Andaikan bahawa 20% cas sulfur masuk ke dalam gas-gas. Abaikan kehilangan habuk serombong dan kehilangan kuprum dalam sanga.

Tentukan:

Buatkan satu cas berjumlah 1000 lb untuk menghasilkan 42% mat dan sanga yang mempunyai nisbah SiO₂ : CaO : FeO = 40 : 15 : 45, dengan mengirakan MgO sebagai CaO dalam bahagian yang ekuivalen (iaitu 24 MgO = 40 CaO).

(100 markah)

6. i) Tuliskan nota-nota ringkas tentang perkara-perkara berikut:-
- (a) Asap metalurgi.
  - (b) Kaedah-kaedah pertukaran ion dalam metalurgi hidro
  - (c) Kadar larut lelehan dan masa sentuhan dalam proses pelarut lelehan.
  - (d) Bahanapi gas digunakan dalam industri-industri metalurgi.
  - (e) Penghasilan keluli dengan proses relau arka elektrik.

(50 markah)

- ii) Dalam satu kilang pengekstrakan kuprum daripada CuSO_4 dengan elektrolisis, kerintangan purata dari larutan ialah 5 ohm per sentimeter kubus elektrod-elektrod adalah 4 sm terpisah, voltan gas di anod ialah 0.5 volt, ketumpatan arus, 165 amp.per meter segi, kejatuhan voltan, plat katod ke bar bus, 0.05 volt, dan plat anod ke bar bus, 0.10 volt. Kekurangan amper bagi pemendapan ialah 85%. Arus per setiap tangki, 1000 amp.

Tentukan:

- (a) Voltan dijerap dalam mengatasi kerintangan ohm oleh elektrolit.
- (b) Voltan dijerap dalam tindakbalas kimia, dengan menganggap hukum Thomson.
- (c) Kejatuhan voltan, anod ke katod.
- (d) Kejatuhan voltan, bar bus ke bar bus.
- (e) Berat kuprum tersalut, setiap hari dan setiap tangki.
- (f) Kilowatt per tangki
- (g) Kilowatt jam digunakan bagi setiap kilogram kuprum disalut.

PART V
PROPERTIES OF THE ELEMENTS

Element	Symbol	Atomic Weight (0-16)	Valency*	Electro-Chemical Equivalent (g per Kilo-Coulomb) †	Density (g/cm ³) at 20° C	Melting-Point (°C) (Temp. above Pt. point may be uncertain by over 50°)	Boiling Point (°C) at 760 mm
Actinium	Ac	227.0	{2}	1.1766	..	1600	..
Aluminum	Al	26.98	{3}	-0.9032	2.70	660.1	~2500
Antimony	Sb	121.76	{3}	4.2072	6.7	630.5	1440
Argon	Ar	39.944	{0}	-252.41	-189.3	..	..
Arsenic	As	74.91	{3}	-238.8	5.73	815	{sublim. at 616
Barium	Ba	137.36	{2}	-155.3	3.5	704	1600
Beryllium	Be	9.013	{2}	-0.467	1.8	1280	~3000
Bismuth	Bi	209.00	{3}	-222.1	9.8	271.3	1477
Boron	B	10.82	{3}	-0.374	2.34	2300	2550
Bromine	Br	79.916	{2}	-82.2	3.1/7.5*	-7.2	58.8
Caesium	Cs	132.91	{1}	-582.5	8.65	320.9	768
Calcium	Ca	40.08	{2}	1.3774	1.87	28.4	708
Carbon	C	12.011	{4}	-2.077	1.54	851	~4700
Cerium	Ce	140.13	{3}	-0.311	2.2	3700	~4300
Chlorine	Cl	35.457	{1}	-48.41	6.9	640	2400
Chromium	Cr	52.01	{3}	3.650	0.0321/0*	-101	-34.6
Cobalt	Co	58.94	{2}	1.797	7.14	~1830	~2300
Columbium (Niobium)	{Cb, Nb}	92.91	{3}	-203.2	8.9	1492	3000
Copper	Cu	63.54	{2}	-1.926	8.57	~2000	3300
Dysprosium	Dy	162.51	{3}	-658.3	8.96	1083	2500
Europium	Eu	152.0	{3}	-329.3	4.8 (7)	..	..
Fluorine	F	19.00	{1}	-561.2	..	..	..
Gadolinium	Gd	157.26	{3}	-19.69	0.0170/0*	-223	-188
Gallium	Ga	69.72	{3}	-54.20	5.9	29.8	2100
Germanium	Ge	72.60	{4}	-24.09	5.95	959	2700
Gold	Au	197.0	{1}	-1.881	5.4	1063.0	2950
Hafnium	Hf	178.5	{4}	2.0438	19.3	2200	5400
Helium	He	4.003	{0}	-681.3	13.09	{-271.4 at 30 atm.}	-268.93
Holmium	Ho	164.94	{3}	-462.7	0.00166	..	..
Hydrogen	H	1.0080	{1}	-5.698	..	..	..
Iodine	I	126.91	{1}	-0.104	-0.0008987/0*	-239.2	-232.8
Iridium	Ir	192.2	{4}	-39.64	7.31	2443	2100
Iron	Fe	55.85	{2}	1.3154	4.94	1137	1844
Krypton	Kr	83.80	{0}	-500.3	22.42	1535	>4800
Lanthanum	La	138.92	{3}	-192.9	7.87	1535	2900
Lead	Pb	207.21	{2}	-289.4	-0.0349	-327.3	-327.9
Lithium	Li	6.940	{1}	-4800	6.15	826	4200
Lucretium	Lu	174.99	{3}	1.0718	11.34	327.3	1750
Magnesium	Mg	24.32	{2}	-53.69	0.534	186	1400
Manganese	Mn	54.94	{2}	-0.719	1.741	650	1103
Mercury	Hg	200.61	{1}	-1.260	7.44	1245	2190
			{2}	-1.898			
			{1}	2.0791	13.595/0*	-38.87	356.58
			{2}	1.0396			

N.B.—The Atomic Weights, etc., of the Elements Francium, Actinium, Technetium, Promethium and the trans-uranic elements are not accurately known.
* Valencies given are those of importance in electro-chemical reactions.
† Based on 1 Faraday = 96488 coulombs.

PROPERTIES OF THE ELEMENTS—continued

Element	Symbol	Atomic Weight (0-16)	Valency*	Electro-Chemical Equivalent (g per Kilo-Coulomb) †	Density (g/cm ³) at 20° C	Melting-Point (°C) (Temp. above Pt. point may be uncertain by over 50°)	Boiling Point (°C) at 760 mm
Molybdenum	Mo	95.95	{4}	-248.6	10.2	2620	4700
Neodymium	Nd	144.27	{3}	-165.7	6.96	840	-246.3
Neon	Ne	20.183	{0}	-498.4	0.000839	..	..
Nickel	Ni	58.71	{2}	-304.1	8.9	1453	3100
Nitrogen	N	14.008	{3}	-0.2077	..	..	..
Oxygen	O	16.0000	{2}	-0.8484	..	..	..
Ozmium	Os	190.2	{6}	-0.290	22.48	-209.9	-195.84
Palladium	Pd	106.4	{2}	-55.29	0.0133	-218.4	5500
Phosphorus	P	30.975	{3}	-27.65	12.0	1552	3980
Platinum	Pt	195.09	{2}	-1.071	1.8 (yellow)	44.1	279
Polonium	Po	210.0	{4}	-66.42	21.45	1769	4500
Potassium	K	39.100	{1}	-50.58	0.86	634	770
Praseodymium	Pr	140.92	{3}	-48.68	6.6	940	3300
Protactinium	Pa	231	{5}	1.1713	~1.54	~3000	~4500
Radium	Ra	226.05	{2}	..	5.0	960 (7)	1140
Rhenium	Re	186.22	{7}	3.55	20.5	~71	~61.8
Rhodium	Rh	102.91	{3}	88.59	12.44	3167	5900
Rubidium	Rb	85.48	{1}	-88.59	1.53	1960	~4500
Ruthenium	Ru	101.1	{6}	-17.16	12.2	2500	>4000
Samarium	Sm	150.35	{3}	-51.96	7.8	>1350	..
Scandium	Sc	44.96	{3}	-13.58	2.5	1200	688
Selenium	Se	78.96	{2}	-40.97	4.81	220	2600
Silicon	Si	28.09	{4}	-72.7	2.4	1420	2800
Silver	Ag	107.880	{1}	-1.181	10.5	960.8	2180
Sodium	Na	22.991	{1}	-2.283	0.97	97.7	883
Strontium	Sr	87.63	{2}	-4.241	2.6	771	1360
Sulphur	S	32.066	{2}	-16.82	2.07	112.8	444.60
Tantalum	Ta	180.95	{5}	-37.49	16.6	2996	..
Tellurium	Te	127.61	{2}	-68.15	6.24	450	1390
Terbium	Tb	158.93	{3}	-53.80	5.30	327 (7)	5300
Thallium	Tl	204.39	{1}	-2.183	11.85	303.5	1460
Thorium	Th	232.05	{4}	-60.14	11.7	1842	3500 (7)
Thulium	Tm	168.94	{3}	-38.2	..	..	..
Tin	Ti	118.70	{2}	-63.1	7.3	231.9	2270
Titanium	Ti	47.90	{4}	-30.76	4.54	1650	>3000
Tungsten (see Wolfram)	W	183.86	{6}	-12.82	..	..	..
Uranium	U	238.07	{4}	-61.68	18.7	1133	4200
Vanadium	V	50.95	{5}	-41.12	5.9	1720	3000 (7)
Wolfram (Tungsten)	W	183.86	{6}	-10.56	19.32	3380	6000
Xenon	Xe	131.30	{0}	3177	0.00550	..	..
Ytterbium	Yb	173.04	{3}	-59.78	5.5	-111.8	..
Yttrium	Y	88.92	{3}	-30.72	5.5	1800 (7)	..
Zinc	Zn	65.38	{2}	-34.16	7.14	419.5	910
Zirconium	Zr	91.22	{4}	-23.63	6.5	1857	5000

* Valencies given are those of importance in electro-chemical reactions.
† Based on 1 Faraday = 96488 coulombs.